

AKKU -johtoryhmän lausunto hallituksen esitykseen sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevaksi lainsäädännöksi

SAK ei ole voinut sitoutua alla esitettyyn lausunnon kohtaan 1. koskien yksilöllisen pitkäaikaissäästämisen hyödyntämistä koulutuksen hankkimiseen ja opintojen aikaisiin etuuksiin.

AKKU -etuusjaosto

Ehdotus pitkäaikaissäästämisen kehittämiseksi opiskelua tukevaksi

Akku -etuusjaosto on laatinut ehdotuksen aikuiskoulutuksen opintojen aikaisen tuen kehittämiseksi, joka liitettiin AKKU -johtoryhmän väliraporttiin. Jaoston työ jatkuu verotuksellisten ja työehtosopimuksiin liittyvien kannusteiden sekä koulutusseteli-, koulutustili- ja vakuutusmallien sekä työelämän koulutusrahastojen käyttömahdollisuuksien selvittämisellä.

Tässä muistiossa jaosto tekee ehdotuksen vakuutusmallien ja erityisesti ns. pitkäaikaissäästämisen hyödyntämiseksi nykyistä laajemmin koulutuksen hankkimiseen ja koulutuksen aikaisen tuen kasvattamiseen.

Jaosto lähtee siitä, että aiemmat AKKU -johtoryhmän laatimat ehdotukset työllisten ja työttömien koulutuksen aikaisten etuuksien kehittämiseksi on toteutettava kokonaisuutena ja siihen liittyvä valtion rahoitusosuus on turvattava. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi osana valtion talousarvion kehysten uudelleenkohdennusta. Alla esitettävä rahoitusmalli ei korvaa aikuisten opintojen aikaisen etuuden kehittämistä ja etuuden tason nostoa, vaan se on lakisääteistä turvaa täydentävä vapaaehtoinen etuus.

1. Yksilöllisen pitkäaikaissäästämisen hyödyntäminen koulutuksen hankkimiseen ja opintojen aikaisiin etuuksiin

Valtionvarainministeriössä on valmisteltu hallituksen esitystä laiksi sidotusta pitkäaikaissäästämisestä. Laissa säädettäisiin oikeudesta tarjota laissa tarkoitettuja pitkäaikaissäästämissopimuksia, sopimusten sisällöstä, asiakkaan ja palveluntarjoajan oikeuksista ja velvollisuuksista säästämissopimusta tehtäessä ja sen voimassaoloaikana sekä säästövarojen sijoittamisesta ja niiden oikeudellisesta asemasta. Lisäksi pitkäaikaissäästämisen verotusta uudistettaisiin siten, että säästäjän ja talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen välisen pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella tehdyt maksut olisivat tuloverotuksessa vähennyskelpoisia samalla tavoin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut. Säästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kerty-

vää tuottoa ei verotettaisi säästämisaikana. Palvelun tarjoajan säästäjälle tai muulle säästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetulle eläkeiän täyttyttyä tai säädettyjen nostoperusteiden täytyessä maksamat suoritukset luettaisiin saajan pääomatuloksi.

Lain tavoitteena on luoda lakisääteisen työeläkejärjestelmän sekä vapaaehtoisten ryhmäeläkkeiden ja ammatillisten lisäeläkkeiden rinnalle täydentävä yksilöllinen järjestelmä, joka voi kansalaisten tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta edistää varautumista vanhuusajan menoihin. Järjestelmän tulisi antaa eri kotitalouksille mahdollisuus hoitaa pitkäaikaissäästäminen kunkin kotitalouden oloihin parhaiten sopivalla tavalla paitsi vakuutusyhtiön myös pankin, sijoituspalveluyrityksen tai sijoitusrahaston kautta.

Lain ensisijainen tavoite on siis kansalaisten eläketurvan täydentäminen yksilöllisellä säästämällä. Tätä tavoitetta tuetaan säästöjen verotuskohtelun muuttamisella siten, että kertyneitä voitot ovat pääomaveron alaisia sekä eräillä muilla verolakeihin tehtävillä muutoksilla. Pitkäaikaissäästämällä kertyneitä varoja voidaan nostaa aikaisintaan säästäjän saavutettua työeläkelain mukaisen eläkeiän. Säästöjä voidaan takaisinnostaa veroetu hyödyntäen eläkeikää aikaisemmin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Vaikka pitkäaikaissäästämisen ensisijainen tavoite on eläketurvan kartuttaminen, liittyy tuleviin työmarkkinoihin sellaisia näkökohtia, joiden perusteella olisi tarkoituksenmukaista ulottaa saavutettava veroetu myös muuhun kuin yllä esitettyihin tapauksiin. 2010 -luvun työmarkkinat tulevat yksilöiden näkökulmasta olemaan aikaisempaa katoksellisemmat ja epävarmemmat. Samalla osaamisen merkitys kaikissa työtehtävissä kasvaa. Näistä lähtökohdista olisi perusteltua, että yksilöllistä pitkäaikaissäästämistä voitaisiin hyödyntää myös osaamisen kasvattamiseen.

AKKU -etusjaosto ehdottaa, että:

Osana aikuiskoulutusetuuksien uudistusta pitkäaikaissäästämisen uudistettava vero-kohtelu ulotetaan hyödynnettäväksi myös täydentämään opintososiaalisten etuuksien järjestelmää ja koulutuksen hankintakustannuksiin. Säästöjä voitaisiin nostaa ennen eläkeikää kuluihin, joita yksilölle aiheutuu koulutuksesta ja koulutuksen aikaisesta toimeentulosta. Nostoon oikeuttava koulutus määriteltäisiin kuten aikuiskoulutustuksessa.

Vaikka etuuden käyttäjämäärä jäisikin alhaiseksi, ei ole syytä rajoittaa pitkäaikaissäästämisen käyttöä osaamisen kasvattamiseen ja henkilökohtaisten työmarkkina-avalmiuksien kehittämiseen.

2. Henkilöstön osaamisen kehittäminen yritysten koulutusvarauksen avulla

Kuten edellä todettu, yritykset toimivat jatkossa toimintaympäristössä, jota luonnehtii kiristynvä kilpailu ja osaamisen merkityksen kasvu tuotannontekijänä. Näistä lähtökohdista yrityksille voitaisiin avata mahdollisuus myös nykyistä joustavampaan verotuskohteluun henkilöstönsä osaamisen kehittämiseen. Näin yritys voisi taloudellisessa noususuhdanteessa varata osan tuotoistaan henkilöstön kehittämiseen, jota voitaisiin myöhemmin hyödyntää. Yritysten verokohtelua voitaisiin tältä osin kehittää siten, että niillä olisi mahdollisuus varata osa tuotoistaan henkilöstön kehittämiseen siten, että varausta koskevaa osaa ei veroteta, jos se käytetään tähän tarkoitukseen.

Yritysten mahdollisuus varauksiin kannustaisi nykyistä laajempaan henkilöstökoulutuksen järjestämiseen ja tukisi laajasti aikuisväestön osaamisen kasvattamisen tavoitteita. Järjestelmä kannustaisi

myös mm. nykyistä laajempaan yhteishankintana toteutettavan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen järjestämiseen.

AKKU -etuusjaosto ehdottaa, että:

Yrityksille avataan mahdollisuus tehdä osalle tuotoistaan varauksia verotuksessa, joita myöhemmin voitaisiin käyttää henkilöstön osaamisen kasvattamiseen.